

-Araştırma Makalesi-

Distopya Filmlerini Neden Severiz?
“The Lobster& Idiocracy Filmleri Üzerinden Bir Sorgulama”

Esra Keloğlu İşler*

Özet

Ütopyaların tersine distopyalar genellikle dehşet verici ve korkunç bir toplum çizerler. Çalışmanın temel varsayımına göre, distopyalar içinde bulunduğumuz çağdaki korkularımızı, endişe ve kaygularımızı göstermektedir. *The Lobster* 2015 yılında Yorgos Lanthimos tarafından çekilen, kara komedi olarak da tanımlanabilecek bir dram filmidir. *Idiocracy* ise 2006 yılında Mike Judge tarafından bilim-kurgu komedi türünde çekilmiş bir filmidir ve geleceği oldukça karanlık olarak hicvetmektedir. Her iki film de toplumsal sorunlardan yola çıkmıştır ve sosyo-politik çıkmazlar için radikal değişiklikler ile hikaye örgülerini eğirmektedirler. Ütopyanın çağcıl insana uzak, distopyanın ise yakın olduğunu varsayımı çalışmanın çıkış noktasıdır. Bu makalede biri kara film diğeri hiciv/kara komedi tarzında iki distopik film örneğinden yola çıkılarak şu sorulara cevap bulmayı amaçlanmaktadır: 1) Karanlık ve korkunç bir toplumu seyrettirme deneyimine rağmen bu distopyalar neden sevilmektedir? 2) İki film birbirinden tamamen farklı distopyalar olsa da ortak noktaları nelerdir? 3) Distopyalar insanlara toplumsal durumu sorgulama imkanı sağlayabilir mi? Her iki distopya filmi de gişe başarısı için yapılmış filmler değildir ancak izleyici tarafından değerli bulunmuşlardır. Bu analizde filmin içindeki distopik öğeler, geçmiş-şimdi-gelecek zamanlarındaki durum ve radikal değişiklikler, absürd öğeler, eleştirdikleri öğeler üzerinden analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Distopya, Ütopya, Idiocracy, *The Lobster*, Yunan Tuhaf Akımı, Hiciv, Kara Komedi, Absürd

*Doç. Dr., AHBV Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler Tanıtım ve Reklamcılık Bölümü, Ankara, Türkiye.
E-mail: esrakeloglu@gmail.com
ORCID : 0000-0002-1494-1712
DOI: 10.31122/sinefilozofi.1074921
Keloğlu İşler, E. (2022). Distopya Filmlerini Neden Severiz? “The Lobster& Idiocracy Filmleri Üzerinden Bir Sorgulama” Sinefilozofi Dergisi, Özel Sayı (4) 2022.

Geliş Tarihi: 17.02.2022

Kabul Tarihi: 30.07.2022

-Research Article-

**Why Do We Love Dystopian Movies?
“An Inquiry through the Lobster & Idiocracy Movies”**

Esra Keloğlu İşler*

Abstract

Unlike utopias, dystopias often depict a terrifying and terrifying society. According to the basic assumption of the study, dystopias show our fears, worries and anxieties in the age we live in. *The Lobster* is a 2015 drama film directed by Yorgos Lanthimos, which can also be defined as a black comedy. *Idiocracy*, on the other hand, is a sci-fi comedy film made in 2006 by Mike Judge and satirizes the future as rather dark. Both films are rooted in social issues and spin their storylines with radical changes for socio-political impasses. The starting point of the study is the assumption that utopia is far from modern man and dystopia is close. In this article, it is aimed to find answers to the following questions based on the examples of two dystopian films, one of which is a film noir and the other in the style of satire/comedy: 1) Why are these dystopias popular despite the experience of watching a dark and scary society? 2) Although the two films are completely different dystopias, what do they have in common? 3) Can dystopias enable people to question the social situation? Both dystopian movies were not made for box office success, but they were valued by the audience. In this analysis, the dystopian elements in the film, the situation and radical changes in the past-present-future times, the absurd elements, the elements they criticize will be analyzed.

Keywords: Dystopia, Utopia, Idiocracy, *The Lobster*, Greek Weird Wave, Satire, Black Comedy, Absurdity

*Assoc. Prof. Dr., AHBV University, Faculty of Communication, Department of Public Relations, Promotion and Advertising, Ankara, Turkey.

E-mail: esraketoglu@gmail.com

ORCID : 0000-0002-1494-1712

DOI: 10.31122/sinefilozofi.1074921

Keloğlu İşler, E. (2022). Distopya Filmlerini Neden Severiz? “The Lobster& Idiocracy Filmleri Üzerinden Bir Sorgulama” Sinefilozofi Dergisi, Özel Sayı (4) 2022.

Received: 17.02.2022

Accepted: 30.07.2022

Extended Abstract

In this article, the two dystopian movies: Idiocracy shot by Mike Judge in 2006 and The Lobster shot by Yorgos Lanthimos in 2016 have been analyzed to answer these questions: 1) Why do we admire dystopic movies although their representation of imaginary "dark and a scary world"? 2) Even though these two films are totally different from each other, what do they have in common? 3) Could dystopic movies provide a query about social problems of humanity? In both movies, the absurd element is at the forefront, but the comic elements in the comedy element are different from each other. Although both are based on a fiction that would not be possible in real life, the radical change they propose to end the nightmarish situation is different from each other. These two dystopian movies were not made for box office success, but they were valued by the audience. In this analysis, the dystopian elements in the film, the situation and radical changes in the past-present-future times, the absurd elements, the elements they criticize will be analyzed.

For Idiocracy, we can come to this conclusion: The reason why this movie is loved despite its experience of watching a dark and scary society is because it speaks the truth in the post-truth era by criticizing the stupid aspects of society about which no one talks or wants to think. Since its dystopian features set out from the real World: it allows people to question the social situation, it is possible to think that most people may find something about themselves when they watch it, and for this reason, it is possible to think that it is loved.

The Lobster is a dystopia related to the impossibility of finding love, and the unexpected love encounters obstacles. Modern man makes love and marriage because it is compulsory or lives in selfish solitude by escaping from it. It can be said that the story of Lanthimos arose from a social problem, but while telling it, he was telling an absurd world design. As a unconventional love story The Lobster, gives an answer to the question of "what does one live by?" asked by one of Tolstoy's short stories: Their replies are identical: "love". Idiocracy, on the other hand, almost gives the answer "stupidity" to the question of "what one cannot live with".

The two selected dystopias show our fears, worries and anxieties in the current era, and show that radical change will come with the changing of these conditions.

As the point which has been mentioned above, we can draw the conclusion that in answer to first analysis question; despite the experience of watching a dark and scary society, these dystopias have been chosen by the audience because they contain the answers which are related to their own lives' nightmare and statements which are associated with dead-end problems about contemporary experiences. Secondly, although the two films completely differ from each other, these two dystopian films also contain a severe satire/criticism, as they show in their absurd elements. Their common point is that they show that conditions can change, these conditions can change even if radical changes are required. Thirdly, although dystopias contain absurd elements, narrate a social situation that does not exist in reality, just like in their ties with utopias, they are actually rooted in a real/real/genuine social problem. As a consequences of this, they can enable people to question the society.

Giriş

Distopya romanlarının, başarılı yazarı Margaret Atwood'a göre "Distopyalara inanmayı ütopyalardan çok daha kolay bulmamız, çağımız hakkında üzücü bir eleştiri getirmektedir: Ütopyaları hayal ediyoruz, distopyalara ise zaten sahibiz." Ütopya tasavvuru, edebiyattan köklenmektedir. Sir Thomas More, Utopia, Francis Bacon New Atlantis, Tommaso Campanella, Civitas Solis, Voltaire, Candide, George Orwell 1984, Evyeni Zamiatin Biz, Aldous Huxley, Cesur Yeni Dünya, Johann Valentine Andreae, Christianapolis, Gabriel De Foigny New Discovery of Terra Incognita Australis, Ursula Le Guin Mülksüzler gibi örnekleri saymak mümkündür. Ütopyalar edebiyata yakışırken distopyalar sinemaya yakışmaktadır.

Thomas Moore'un ünlü romanı Ütopya, coğrafi olarak varolmayan bir adada; gelecekte,

henüz mümkün olmayan mükemmel bir toplumda geçmektedir. Oysa distopya, mükemmel yasalarla ve politikalarla yönetilen, ideal bir yer ve/veya devlet olarak tanımlanan ütopyanın tam tersidir. Şimdi, şu an, halihazırda yaşanan bir kâbus gibidir adeta. İnsanların türlü sefalet biçimleriyle yaşamaya çalıştığı, baskının, hastalığın kol gezdiği, aşırı derece kalabalık ve onun sorunlarıyla yaşanan, açlığın, iktidarın aşırı kontrolünün, bireyin faydasının değil, insanlara karşı kolayca suç işleyen devletin (ve/veya belirli imtiyazlıların) faydasının gözetildiği yasa ve politikaların olduğu ütopya karşıtı tasavvurun adıdır distopya. Burada, çoğu insan depresyondadır, varoluş krizi yaşamaktadır, eğer radikal bir değişiklik meydana gelmezse söz konusu kâbusun içinde korkunç sonunu dehşet içinde beklemektedir. Bu temayı içeren birçok bilim-kurgu distopya filmi, dizisi vardır. Eğer bu kadar karamsar durumlardan/kabuslardan bahsediyorsa neden distopya filmlerini seviyoruz? Neden ütopyayı hayallemek yerine distopyaları tercih ediyoruz? Ütopyalar edebiyata yakışırken distopyalar sinemaya yakışıyor sanki, öyle olmasa, film ve televizyon dizilerinde türe ait örnekler, dikkat çekici bir biçimde böylesine artar mıydı? Klonawksa'ya göre savaş sonrası dönemlerin ütopyalarının tam tersine distopik anlatılar yükselişte olan bir popülerliğe sahiptir (2018). Jameson'a göre, "Ütopya her zaman politik bir konudur, edebiyat formu olarak kaderi alışılmadık tıpkı siyasi statüsünün belirsizliği gibi (...) Ütopyacı politikanın (ya da politik ütopyacılığın) temelinde yatan dinamik; özdeşlik ve farklılık diyalektiğidir. (2005:12-13). Bu bağlamda distopya filmleri ütopya türünün çağcıl bir yansıması olarak değerlendirilecektir. Yani, çalışmanın temel varsayımına göre, distopyalar içinde bulunduğumuz çağdaki korkularımızı, endişe ve kaygılarımızı göstermektedir. Bu çalışmada birbirinden son derece farklı olan iki distopya filmi incelenecektir. *The Lobster* (İstakoz, Yorgos Lanthimos, 2015) ve *Idiocracy* (Ahmakların İktidarı, Mike Judge, 2006)

Ütopyanın çağcıl insana uzak, distopyanın ise yakın olduğunu varsayımı çalışmanın çıkış noktasıdır. Bu makalede biri kara film diğeri hiciv/kara komedi tarzında iki distopik film örneğinden yola çıkılarak şu sorulara cevap bulmayı amaçlanmaktadır: 1) Karanlık ve korkunç bir toplumu seyrettirme deneyimine rağmen bu distopyalar neden sevilmiştir? 2) İki film birbirinden tamamen farklı distopyalar olsa da ortak noktaları nelerdir? 3) Distopyalar insanlara toplumsal durumu sorgulama imkânı sağlayabilir mi? Seçilen filmlerin ikisinde de absürd ögesi ön plandadır ama komedi ögesindeki komik unsurlar birbirlerinden farklıdır. İkisi de gerçek hayatta mümkün olamayacak bir kurguya dayanmakla birlikte kabusvari durumun bitmesi için önerdikleri radikal değişiklik birbirinden farklıdır. Her iki distopya filmi de gişe başarısı için yapılmış filmler değildir ancak izleyici tarafından değerli bulunmuşlardır. Bu analizde filmin içindeki distopik öğeler, geçmiş-şimdi-gelecek zamanlarındaki durum ve radikal değişiklikler, absürd öğeler, eleştirdikleri öğeler üzerinden analiz edilecektir.

Ahmaklar İktidarda: Idiocracy

Idiocracy, ahmaklardan oluşan bir toplumun, 2505 yılındaki durumunu anlatmaktadır. Filmin hemen başında, bu duruma nasıl gelindiğini anlatmak üzere geçmişe (yani şimdiki zamana) dönüş yapılmaktadır. Toplumun neden ahmaklardan oluştuğu, neredeyse tersine bir Sosyal Darwinizm ile Malthus'un nüfus teorisi karışımı yeni bir teori ile açıklanmaktadır. Yönetmen Mike Judge hiciv türündeki çalışmaları ile tanınmaktadır. 2006 yılında çektiği bu filmin Fox tarafından tanıtım ve promosyonu dahi yapılmamıştır. Ancak bu doğmadan öldürülmüş olabileceğini varsaydığımız filmin ünü izleyicinin DVD sürümüne gösterdiği ilgi ile popülerleşmiştir. 2001 yılında halkın oy çoğunluğunu ile değil, temsilciler meclisinin seçimiyle iktidara gelen ve hakkında IQ'sunun düşük olduğuna ilişkin şakalar yapılan ABD başkanı George W. Bush'un döneminde çekilmiş olması pek rastlantı değil, bir tarihsel gerçekliktir. Kellner'e göre sonuçları halihazırda devam eden, tarihin en zor dönemlerinden biri olan Bush&Cheney yönetiminin katı bir sağ gündemi dayattığı, sivil hak ve özgürlüklere sınırlamalar getirildiği, Hollywood'da yapılan toplantıda prodüktörlere "terörle savaş için" ülkeye hizmet edecek yurtsever filmler yapılmasının salık verildiği zaman dilimi, aynı

zamanda “sinema savaşları” olarak da nitelendirilebilir (2013,12). Bu dönemin önerdiği türde bir yapım olmanın çok dışında olan ve ortalama “Amerikalı” yı yerden yere vuran bu film tam da beklendiği üzere gişe hasılatı bakımından kâra geçmemiştir. Çok sınırlı şehirde gösterime girmiş (sadece 6 kent), eleştiri yazarak popülerleşmesini sağlayacak eleştirmenlere özel ön gösterimi ise yapılmamıştır. Belli ki bu film, absürd hiciv tarzıyla Amerikan izleyicisini hoş bir seyirliğe değil rahatsızlığa sevk etmiştir. Ütopya, distopya, kaos: Bunlar sadece geleceği veya geçmişini hayal etmenin yolları değil, aynı zamanda tarihi reel politik aktörlerinin şimdiyi yeniden hayal etmeye ve onu makul bir geleceğe dönüştürmeye çalıştıkları somut bir pratik olarak anlaşılabilir mi?

Film, kariyer yapmaktan çocuk yapmaya fırsat bulamayan çiftlere karşı, kariyersiz ama sürekli seks yapan ve sonucunda da çocukları artıp duran daha düşük IQ’ lu insanların beş yüz yıl içinde oluşturduğu zekileri dünya üzerinden silerek sadece ahmakların var olduğu bir dünyayı betimleyerek başlamaktadır. Kahramanlar, ordunun kısa süreliğine uykuya yatırdığı özellikle ortalama zekada seçilmiş iki insanın, projenin rafa kalkmasıyla kendilerini gelecekte uyanmış bulmaları ile olaylar örgüsüne giriş yapmaktadır. Aşırı kilolu, aptal görümlü insanlardan oluşan topluluk, hiçbir sorunlarına çözüm bulamadıkları halde bazı sorunları olduğunun bile zar zor farkındadır. Dolayısıyla dünya artık cehennemvari bir çıkmaza girmiştir. Kaos en kötü senaryoya gelir: Bu aşırı kapitalist toplum tasarımında iktidar/ makinalar/şirketler (henüz filmde sistemi kimin yönettiği belli değildir) halkı, bileklerindeki barkod dövmeler aracılığıyla kontrol etmektedir. Bu süper panoptikon toplumunda barkodu olmayan kimse yoktur ve barkod kişileri kolayca tanımlamak ve takip etmek yani süper gözetim için elzemdir. Halkın karnını doyuracak ekinler, su yerine Brawndo enerji içeceği ile sulandığı için tüm ekinler ölmektedir. Açlık kol gezmektedir. Çöp çığ ve toz fırtınası, başarısız ekonomi, yiyeceklerin tükenmesi insanları çaresizliğe sürüklemektedir. Distopik bilim kurguların ecotopia olarak da adlandırılan ortak noktalarından biri de çevrenin sürdürülemez olması, ya da çevre felaketleridir. Bu durum bir cehennem çemberi oluşturmaktadır. Barkodu olmadığını fark edilmesi ile herkesi korkutan Joe, önce hapse girer sonra hapisten kaçarak kendi zamanına gitmeye çalışırken yakalanır ve yapılan testlerde artık bu yüzyılın en zeki insanı olduğu ortaya çıkar. Ahmak bir başkan ve kabinesi diğerlerinden daha zeki oldukları için yönetmektedirler ve Joe’yu da sorunlara çözüm üretmesi için kabineye alırlar. Kendisinden beklenenleri yapamayacağını düşündüğü için kendi zamanına dönmek isteyen Joe ne kadar çabalasa da kendi zamanına dönemez. Mecburen/tesadüfen en temel sorunlardan birini çözer: Ekinlerin enerji içeceği ile değil su ile sulanmasını önererek sorunların çözümsüzlük çemberini radikal biçimde kırar. Sadece kendisini cezalandırılmaktan kurtarmakla kalmaz bu yeni dünyanın başkanı da olur ve Rita ile mutlu bir yuva/hayat kurar. Bütün bu olaylar örgüsünde Joe etkin roller üstlenirken ve kendi çağındaki hayatına göre radikal derecede farklı bir hayatı inşa edebilirken, onunla aynı zekada olan Rita aynı kendi zamanındaki gibi fahişelik işlerinden teklif alır. Kendi kendisini kurtaramaz ve Joe’nun sayesinde ve onun desteğiyle değişimi gerçekleştirir. Rita gibi zeki olmayan bir hayat kadını için zeki olduğu çağda en büyük radikal değişim Joe ile ilişkisini yürütmeyi başarıp evlenmesi ve çocukları olmasıdır. Rita başkanın karısı da olsa Starbucks’da erkekleri memnun eden kadınların iş sektöründe yani eski hayatıyla neredeyse aynı işte bu sefer “mama” olarak çalışmaktadır. Rita ikinci plandadır. Distopyada onun için ütopya yoktur aslında.

Film, Mike Judge’ın ikinci uzun metrajlı filmidir. Yönetmenin ünü MTV’deki Beavis&Butthead karakterlerinin yaratıcısı olmaktan gelmektedir. Judge’ın *YouTube* röportajlarında anlattığı üzere, Disneyland’da çocuğunu eğlendirirken, oyuncaklara binme sırasında arkasında bebek arabalarıyla duran iki kadının birbiriyle sadece küfürlü kelimeler eşliğinde konuşmasına şahit olmuştur. İki kadının konuşma tarzına hayret ederken düşündükleri Idiocracy’nin senaryosuna ilham kaynağı olmuştur. (7 Eylül 2009 ve 24 Mayıs 2013 tarihli röportaj videoları). Etan Cohen ile beraber senaryoyu çok kısa sürede kaleme almıştır.

Ancak filmi çekecek parayı bulması epey vaktini almıştır, Fox ile anlaştıktan uzun bir süre sonra filmi yapabilme şansı bulmuştur. Film tamamlandıktan sonra Fox onu izleyici anketlerine gönderiyor. Mükemmel, çok iyi, iyi, vasat, kötü beşli likert ölçeğinden izleyiciler yüzde yetmiş oranında çok iyi'yi seçiyor ancak bu gişede başarısız olacağına ilişkin bir varsayım sayıldığı için filme promosyon ve pazarlama çalışması yapmaksızın sınırlı gösterime çıkarılıyor. Film ilk çıktığında Amerika gişe hasılat yapmıyor. Hatta film için yorum bile yapılmıyor. Ancak DVD piyasasında beklenmedik şekilde başarılı olunca eleştirmenlerin dikkatini çekerek hakkında yazılar yazılmaya başlanıyor. Basında çıkan eleştirilere bakıldığında Hollywood tarafından "görülme istenmeyen film" olarak niteleniyor. Bugüne gelindiğinde kült hale gelmiş bu distopya özellikle Trump'ın başkanlığından sonra Mike Judge'ın "geleceği tahmin eden kâhin yönetmen" olduğu söylenmeye başlanıyor. DVD başarısından sonra gerçekleşen özel gösterimlerde eleştirmenler bu defa da filmin aptal insanları aşağıladığını ve çok fazla küfür, seks şiddet içerdiği konularına odaklanıyor. 29 Eylül 2006'da Reihan Salam "The Movie Hollywood Doesn't Want You To See" başlıklı yazısında¹ Idiocracy'nin yılın kendini kötü hissettiren komedisi olduğunu söyleyerek filmi yerden yere vurmıştır: "Amerika'nın toplumsal aptallığını kaba bir şekilde eleştiren tuhaf bir film yapan Judge'ın filmi sadece altı şehirde sınırlı olarak gösterime giriyor. Küfürden hoşlanan gidip izleyebilir" diyor Salam. Hangi toplum olursa olsun, insanlar kendi aptallıklarının dile getirilmesinden pek de hoşlanmazlar. Aziz Nesin'in Türk toplumu için söylediği yüzde 60'ı aptaldır sözüne aldığı tepkileri ve bu sözü Sivas Katliamı sonrasında düzelterek yüzde 90'ı aptaldır dediğini hatırlatarak kamuoyunun tepkilerini bugün bile anımsamak mümkündür. Film, ilginç bir biçimde uzun yıllar içinde kendine belirli bir hayran kitlesi oluşturmuştur. Özellikle D. Trump'ın başkan olmasını müteakip özel gösterimleri yapılmış ve hakkında eleştirmenler farklı yazılar kaleme almaya başlamışlardır. 4 Kasım 2016 yılında Bilge Eberi, yazdığı film eleştirisinde², Judge'ın kılı kırk yarararak her bir kuruşunu özenle harcayarak yaptığı filmin, hiç bir reklam, hiç bir eleştirmenlere özel gösterim yapmadan, yokmuş gibi sayılan tuhaf Fox stratejisi ile adeta doğmadan öldürülmüş olduğunu söyler ve devam eder: "Hatta Amerikan film bilgi sistemi Moviephone'da "Untitled Mike Judge Project" (isimlendirilmemiş Mike Judge Projesi) olarak geçmektedir". Eberi'ye göre film ilerici kışkırtıcı propaganda yapmaktadır; Burke'ci sözde sosyal ilerlemeyi eleştirmektedir (2016). Film yapıldıktan sonraki on yılda başarı elde etmiştir etmesine ancak başarısı; bir nevi kâhin gibi anlattıklarının doğru çıkmasında değil (özellikle D. Trump'ın başkanlığı) hala rahatsızlık vermeyi sürdürmesindedir. Frederick Jameson'a göre en iyi ütopya, kendimizi gerçekleştirirken içine hapsedildiğimiz mental ve ideolojik tutukluluğu fark ettiren ve bize negatif amaçlar verendir bu nedenle en iyi ütopyalar, en kapsamlı şekilde başarısız olanlardır (2005:14).

Filmde dikkat çekici unsurlardan biri de Amerikan kültürünün çok gurur duyduğu küresel ve yerel markalarının gelecekteki dönüşümüdür. Grafik tasarımcı Ellen Lamp'ın da belirttiği gibi oldukça sarkastik bir biçimde film için iyi bilinen logoları yeniden tasarlamasıdır. Türkiye'de de şubelerini gördüğümüz doğumgününü hamburgercide kutlamak isteyen küçükler için popüler bir mekân olan Carl Jr. in mutlu yıldızı kızgın suratlı bir logoya dönüşürken sloganı da "f*. you I'm eating" şeklinde seyirciye gösterilmesi vulgar eleştirilere örneklerden sadece biridir. Keza bir başka örnek, Washington DC'deki meşhur Museum of National Art (Ulusal Sanat Müzesi) Museum of National Fart'a (Ulusal Gaz Müzesi) Poco Loco Taco, (adult chicks) yetişkin piliçler (hayat kadınları) dükkanına dönüşmüştür. Starbucks: (Pleasure for men) erkekler için keyfe dönüşmüştür. Bu kaotik distopya evreninde insanların ilgisini sadece iki şey çekmektedir: şiddet ve seks. Sinemada uzun süredir oynayan ve izleyiciyi çeken filmin konusu yoktur herkes 90 dakika boyunca gaz çıkaran bir insan gerisi görüntüsüne bakarak kahkaha atmaktadır. En çok reyting toplayan program "Ow! My Balls" ekranda bir yerden bir yere düşerken sürekli sağa sola çarpan testisler hakkındadır ve en popüler iki

¹ <https://slate.com/culture/2006/09/reviewing-mike-judge-s-idiocracy.html>

² <https://www.villagevoice.com/2016/10/04/the-genius-of-idiocracy-is-that-it-makes-you-dumber-too/>

medya kanalının isimleri *The Masturbation Network* ve *The Violence Network*'dür. Filmde kafası çalışmayan insanlardan oluşan toplulukların şiddet ve seks karşısında büyülenmesi, yüz ifadeleri ve davranış tarzları birbirine benzeyen (tektipleştirilmiş insan) sağlıklı beslenmeyen, aşırı maço, kadınların sadece fahişe olarak çalıştığı bir toplumda gözler önüne serilmektedir. Tuhafliklardan biri de hem kadınların hem erkeklerin aklının sadece sekste olması ve seksüel başarının gurur kaynağı olduğu bir toplumun kâbus olduğu görüntüsü sunulmaktadır (Örn. Amerikan başkanının porno şampiyonu olduğu için başkan seçilmiş olması). Bu toplumda kaynakların ve ekonominin en büyük şirketi Brawlido enerji içeceği aittir bebeklere bile mama yerine, enerji içeceği verilmektedir bu şirket toplumun yarısından fazlasına istihdam sağladığı için başkan ve kabinesinden bile güçlüdür.

Bu film, tanıtım pazarlama promosyon olmaksızın sadece anlattığı hikâye ile, eleştirilerinin geçerliği ve değindiği toplumsal sorunun güncelliği ile izleyicinin tercihi ile kendine bir yer bulmuştur. O halde ironi: tanıtım ve promosyonun bir filmi izleyici için iyi yapmamasından gelmektedir. Halkla ilişkiler ve reklam çağında insanlara rahatsızlık hissi veren hakikatler artık yok sayılmaktadır. Marvel'in dünyası ve çocukların hayal gücünün istilasından söz etmek göz ardı etmemek gerekir.

Bu filmin karanlık ve korkunç bir toplumu seyrettirme deneyimine rağmen sevilmesinin nedeni, hiç kimsenin dile getirmediği veya düşünmek istemediği toplumun ahmakça yanlarını eleştirerek post-truth çağında hakikatleri dile getirmesindedir. Distopik özellikleri gerçek dünyadan yola çıktığı, yani insanlara toplumsal durumu sorgulama imkânı sağladığı için, çoğu kişinin izlediğinde kendinden bir şeyler bulmuş olabileceğini bu nedenle sevildiğini düşünmek mümkün.

İnsan Olmak mı?

Hayvan Olmak mı?

Aşık Olmak mı? *The Lobster*

Yorgos Lanthimos'un *Lobster* filmi sıradışı bir aşk hikayesi. Yönetmeni güçlü hikâye anlatma tarzıyla tanınmaktadır ve filmlerinde kendi tarzını yansıtmaktadır. Onun sıradışı tarzını anlayabilmek için Yunan Sinemasının geçmişine bakmak gereklidir. *The Guardian*'da (27 Ağustos 2011) Steve Rose'un kaleme aldığı makalede Avrupa sinemasında pek dikkat çekici yeri olmayan, Yunan sinemasının ülkenin geçirdiği ekonomik kriz sonucunda yaşanan trajik toplumsal olaylardan da etkilenerek yapılmış son derece ucuza mal edilmiş gerçekten küçük filmler incelenmiştir. Rose, anlatılan hikayelerin gücü ve tarzları ile uluslararası film festivallerinde ödülleri toplayan Lanthimos ile birlikte adı geçen bazı genç Yunanistanlı yönetmenlerin getirdikleri yeni bakış açısı ve tarzı "Greek Weird Wave" (Yunan Tuhaf Dalgası) olarak adlandırmıştır. Escibano, akımın başlatıcısının Köpekdişi (*Dogtooth*) filmiyle Lanthimos olduğunu söyler (2019), ancak bu adlandırma ve akım Lanthimos tarafından benimsenmemiştir. Alex Lykides göre "estetik açısı inovatif olan bu filmlerin 2008 finansal krizinden bu yana neoliberal tasarruf politikalarıyla enkaz haline gelmiş bir ülkede üretildiğini gözardı etmemek gerekmektedir" (2015, 9). Hareketsiz kameralar, diyalog olmayan an'lar, robotik oyunculuk, distopyan kabuslar ve otoriter ortam bu filmlerin pek çoğunda ortaya çıkan ortak özelliklerdir (Chalkou 2012). Metzidakis'e göre "Tuhaf" ve "absürd" Lanthimos'a *auteur* yönetmen özelliğini kazandıran unsurdur. (2014, aktaran Kutlu; 2021) Berkaş ise Yunan tuhaf sinemasının nesnelere, sembollere, metaforlarla, yaratılan anlamla ilişkilerinin oldukça ilginç bir yapıda olduğunu ve "şok edecek kadar absürd bir dünyadaki karakterlerden" oluştuğunu ifade etmektedir.

Lanthimos hakkında bu kadar çok fikir olması ve eleştirilenlerin ve araştırmacıların onun filmleri hakkında bu kadar yazmasının sebeplerinden biri de izleyicinin yorumlanmasına

birakılan çok alan olmasıdır. Yazıcı'ya göre "Lanthimos'un filmlerinde doğrusal bir akış yoktur. Dramatik yapı giriş, gelişme, çatışma, sonuç şeklinde çözümlenmez. Senaryo mantık unsurlarına dayanmaz. Anti-realist bir dünya yaratılır. Bireylerin kendi özlerine asla ulaşamadığı Lanthimos filmlerinde bireyler ancak bir insana veya hayvana evirilerek hayatlarına devam edebilir. (İstakoz, Alpler filmlerindeki gibi) Ayrıca onun filmlerinde zaman ve mekân da belirsizdir" (2019,107).

Yönetmenin en ünlü ve kült filmlerinden biri olan *The Lobster*'da film üç mekâna bölünmüştür. Şehir, Otel ve Orman. Her biri farklı bir ortamda yer alan karşıt bir sosyal örgütlenme modeli sunmaktadır. İlki, bekarları yeni ilişkilere sokarak düzenin içinde devam etmelerini sağlamak için tasarlanmış lüks bir kır otelidir. Havuz ve açık hava spası, jakuziler, balo salonu, tenis kortları, tekneler ve engin bir deniz manzarası uzaktan alan derinliği içinde çekilen görüntüler izleyicide. Yine de halı kaplı vasatlık hastaneleri, okulları ve hapishaneleri çağrıştırmaktadır. Tek kişilik insanlar için tek kişilik odalar ve tek eşli çiftliğe doğru yeni bir yolu deneyen çiftler için çift kişilik odalar. Otel, bir çöpçatanlık fabrikası olarak konuklara, birleşecek bedenlerin daimî döngüsünde değiştirilebilir nesnelere gibi davranır. Belirlenen sürede kendine bir eş bulmayı başaramamış olan insanlar otele girerken seçtikleri hayvana dönüştürülecektir. Laurie ve Stark'ın da belirttiği gibi "*The Lobster*'da insan olmayan hayvanın özgünlüğü, insan olmayandan insana analogi yoluyla sıçramada kaybolabilir. Film, insan olmayanları yok etme geleneğine bile ait olabilir: Herhangi bir özel ıstakoz üzerinde durmayı reddediyor ve mizansenini geliştirmek için birçok insan olmayan hayvanı- en önemlisi, domuzları, tavus kuşlarını, midillileri- kullanmaktadır. İnsan ve insan olmayan hayvanlar arasındaki ilişkilerin, özellikle duygusal romantizm anlatılarının artık geçerli olmadığı bir bağlamda, insan cinselliğinin "insanlığı" yeniden düşünmek için önemli fırsatlar sunmaktadır" (2021,211).

Otelde hayvana dönüşme işlemi için bir oda bulunmaktadır. Filmin kahramanı David (Colin Farrell) ıstakozu seçer. Deleuze ve Guattariye göre "Tek eşlilik herkesin arzu ettiği bir şey değildir, arzuların rehin verilmesi» anlamına gelebilir. Ayrıca insanların filmdeki dönüşüm odasında hayvana dönüşmesi ile ilgili olarak yine Gilles Deleuze ve Félix Guattari'nin açıklaması akla yakındır: 'böcek olmak, köpek olmak, maymun olmak... başını eğip bürokrat, müfettiş, yargıç veya yargılanmak yerine... Hayvan olmak harekete katılmak, risk almaktır. Tüm pozitifliğiyle kaçış yolundan çıkmak, bir eşiği geçmek...' Ayrıca David'e seksüel eğilimini sorduklarında kararsız kalır üniversitede yaşadığı eski bir eşcinsel deneyimi hatırlayarak hem heteroseksüel hem homoseksüel eş seçme ihtimalini sorar ancak bunun imkânsız olduğunu öğrenir. Bu sahne aynı zamanda kendisinin bir eş bulma konusunda özgüvenli olmadığını, yanında getirdiği hayvana (köpeğe) dönüşmüş ağabeyi nedeniyle David'in başarısız olma ihtimalini azaltma ve seçeneklerini çabasının yanı sıra otelde heteroseksüellik dışında bir seçeneğe yer olmayan otoriter ortamı göstermektedir. Sarah Cooper'a göre "bu hayvana dönüşme fikri yirminci yüzyılın absürdist Avrupa anlatımlarında ilk değildir; Franz Kafka'nın kahramanı Gregor Samsa'nın böceğe dönüşmesi, Eugène Ionesco'nun gergedanları düşünüldüğünde. David ıstakozu dönüşme isteğini onun havalı, sakın, saygıdeğer (mavi kanlı olmasına atıf belki de) olduğunu ileri sürerek dönüşmekten korku duymayacağını bildirmektedir. Oysa Ionesco'nun kahramanı Berenger başka bir şeye dönüşmekten korktuğunu haykırıyordu (2015,168). O halde Lanthimos'un kurguladığı evrende insan olmaktan umudunu kesmiş hayatta istediği şeyleri elde edememiş insanlar için aynı olmadığı kişiyle evlenmek zorunda olduğu bir sistemden kaçış ve özgürlüktür hayvan olmak, hayvana dönüşmek. Belki de insanın insanken özlem duyduğu bir gelecek... Peki o halde çift olmak nasıl tanımlanmaktadır filmde?

Herşeyin birbirini tamamladığı, iki tane olduğu, bir yerine iki olmanın doğal olduğu o nedenle çift olunması gerektiğini hatırlatmak üzere filmde, diğer tüm yeni gelenler gibi David'in de tek eli kelepçe ile beline bağlanmıştır. Böylece kendisi gibi ilk günlerini geçirenler

bağlanmış ellerinden birbirlerini tanıyabilirler. Ancak bu bağlama kadınlar değil erkekler içindir. Bisküviyi seven kadının elleri bağlı değildir. Kahvaltı salonu sahnesi sembolik olarak dikkatlice tasarlanmıştır. Farklılıkları mümkün olduğunca az kılmak için herkes aynı şekilde giyinmiştir tüm bekarlar “mutluluk içinde” kahvaltı yapan çiftlere dönük, yalnız olarak sıra halinde oturtulmuştur. Filmde canlı ve parlak renkler yoktur. “Angoisse” (varoluşun sıkıntısı) ilk sahneden beri soluk ve melodramik renklerle kendini ele vermektedir. David, tek eliyle kahvaltısını yapmakta başarılı olamaz, kendisi gibi yeni gelenlerden total bir genç adam ve peltek yaşlıca bir adamdan gelen dışarıda yürüme teklifini değerlendirir. Üç adam denize bakarak geçmişlerinden ve geleceklerinden konuşurlar. Bu otelde geçen ilk bölüm boyunca sürececek abi-kardeş, baba-oğul ilişkisinin başlangıcıdır. Radikal değişiklik total genç adamla David’in aynı kadından hoşlanması ile başlayan rekabetle gelir. Filmde oyuncular son derece az mimik kullanmaktadır mimiklerin yerini ise iç-ses almıştır. Eisenstein, film biçimi eserinde iç ses hakkında “içinden konuşma kuramı, kavramların akışındaki katı soyutlamayı, kahraman coşkularını anlatımda daha öykücü bir çizgiye yerleştirerek, bir ölçüde sıcaklaştırır” der (1985,172). Filmin durağan ve robotik oyunculuğunu kıran tek sıcaklık bu iç-seslerdir. Filmde bir isme sahip olan tek kişi David’dir onun dışındaki karakterler hep özellikleri ile tanımlanırlar. Mimiklere başvurulmaması ve filmin bazı sahnelerinde başvuru olan “taklit” Yunan Tuhaf Akımı filmlerinde ortak öğelerden biridir. Walter Benjamin’in “Mimetik yeteneği” (*On the Mimetic Faculty*) adlı çalışmasında belirttiği “Doğa benzerlikler yaratır. Sadece taklitçiliği düşünmek gerekir. Bununla birlikte, benzerlikler üretmek için en yüksek kapasite insanınkidir. Benzerlikleri görme yeteneği, eski zamanlarda başka bir şey olma ve başka bir şey gibi davranma yönündeki güçlü zorlamanın ilkelerinden başka bir şey değildir. Belki de mimetik yetisinin belirleyici bir rol oynamadığı yüksek işlevlerinden hiçbiri yoktur” (2019;127). Filmde pek çok taklit sahnesi vardır, insan oluşun bir parçası gibidir bu taklitler. Örneğin oteldeki tiyatrodaki yalnız bir kadın veya adam olmanın güçlükleri eşli olmanın faydalarının bir tiyatro ile anlatıldığı sahnede *mimesis* vardır. Hem David hem de miyop kadının ortak noktaları/mimemisleri bu görme bozukluğudur. Total genç sahte burun kanaması ile burnu kanayan kadını tavlarken onu taklit etmiştir. Bu sahte davranışın getirdiği ödül David’i kalpsiz kadına onun gibi kalpsizmiş gibi davranma taklidi yaparak eş olmayı başarmada ilham vermiştir. Ancak kalpsiz kadın David’in duyguları olduğundan şüphelenerek abisi/köpeğini tekmeleyerek öldürür. Daha fazla dayanamayan David kalpsiz kadını hizmetçinin de yardımıyla dönüşüm odasına bırakarak otele kaçır ve yalnızların arasına katılır. Ormanda yalnızlar otelin tamamen zıttı olan bir örgütlenme ile *mimemis* içindedir. Her ikilik zıttı ile varolur: Çift olmak- yalnız olmak, otel: medeniyet- Orman: mahrumiyet...

Böylece oteldesine tamamen zıt yeni mekân ve olarak orman sosyal örgütlenmesi belirir, keskin bir dikotomi. Otel ne kadar otoriter ve kontrolcü ise orman da aynı otoriter ve kontrolçüdür bu bakımdan özdeş oldukları ileri sürülebilir. Farklılıklar ise iki karşıt grubun sembolik olarak karşılaştırmasının ve sosyal yapısındaki tahakküm biçimlerini kristalize eden otel balo salonu dans sahnesi ve orman dans sahnesi ile görülebilir. Otelde, müdürenin eşiyile beraber söylediği “something’s gotten hold of my heart” isimli düetin tek olmaktan çift olmaya giden yol ile uyumludur. Bu son derece klasik şarkı, klasik erkek ve klasik kadın rollerini dikte etmek için biçilmiş kaftandır. Başarılı bir çift olarak müdire ve eşinin rol modeli olduğu düete karşılık yalnızların lideri çiftin odasını bir gece yarısı basarak çizdikleri imajın sadece bir imaj olduğunu gerçek sevgiyi içermediğini kendi kendilerine ve seyirciye gösterirler. Ormanda dans sahnesinde kasvetli ve karanlık bir atmosferde yalnızların lideri “burada sadece kendi diskmanlerimizden tekno müzik dinleyerek dans ederiz” der. Yine de David ve miyop kadın aynı şarkıyı açarak beraber dans etmeye çalışarak gizli bir karşı çıkış içindedirler. Ormandaki yalnızlar bekar kalmaya yemin etmiş kişilerdir. Grup içinde aşk ilişkisi hoş görülmemektedir. Miyop kadının iç sesi “kırmızı öpücük” (red kiss) için ağzın kesildiği daha ileri gidilirse neler olacağını düşünmekten bile çok çok korktuğunu söyler. Ormanda yağmurluklarıyla yaşayan geceleri oteldeki çift olamamış müşterilerin hayvana dönüşmemek için avladıkları bu

grubun lideri topluluğun ihtiyaçlarını bazen oteldeki hizmetçiden, kılık değiştirerek şehirden sağlamaktadır. Absürd burada karı koca taklidi yapan David ve miyop kadının, yalnızların liderinin ailesinin evindeki öpüşmeleri de absürd sahnelerden biridir. Bu sahnede diyalogun olmadığı müziğin söz'ün yerini aldığı pek çok sahneden biridir. Filmde karakterlerden biri gibidir müzik; dramatik etkiyi kristalize eder. Örneğin film *String quartet in F Major, Op.18, No.1, Adagio Affettuoso ed appasiano* ile özellikle bu etkinin yükseldiği sahnelerde çalınmaktadır. Seçimi ise tesadüf değildir; Beethoven bu parçayı arkadaşı Karl Ferdinand Amenda için Romeo ve Juliet'in mezar sahnesinden etkilenecek yazmıştır tıpkı *The Lobster*'daki aşk hikayesi gibi. Eseri seslendiren Juillard String Quartet'in yorumu filmin görüntüleri ile mükemmel bir uyum içindedir.

The Lobster, sevgiyi bulmanın imkansızlığını, beklenmedik bir anda bulunan sevginin ise engellerle karşılaştığını anlatan bir distopyadır. Çağcıl insan, aşk ve evliliği zorunlu olduğu için yapmaktadır veya ondan kaçarak bencil bir yalnızlık içinde yaşamaktadır. Lanthimos'un hikayesinin toplumsal bir sorundan çıktığı ama bunu anlatırken absürd bir dünya tasarımı hikayelediği söylenebilir.

Sonuç

Son yıllarda toplumsal bilimlerde giderek artan biçimde "mutluluk" meselesine sorgulanmaktadır. Bu çalışmada seçilen distopya *The Lobster* filmi de tıpkı Tolstoy'un hikayesindeki kimi "insan neyle yaşar" sorusuna cevabı "aşk" olarak vermektedir. *Idiocracy* ise adeta "insan neyle yaşayamaz" sorusuna "ahmaklık" cevabını vermektedir. Kellner'e göre "Genel olarak sinema, çeşitli görme biçimleri sunan bir tahayyüldür, ya geleneksel görme ve deneyimleme biçimlerini yeniden üretir, ya da insanın nesnelere daha önce hiç görmediği veya deneyimlemediği biçimlerde algılamasını sağlar. Filmlerin aurası da önemlidir, bu sayede seyirciler nesnelere farklı biçimlerde görebilir, duyabilir ve deneyimleyebilir, farklı bir perspektiften değerlendirebilir, dolayısıyla da vizyonlarını ve deneyim menzillerini genişletebilirler" (2013,29). Seçilen iki distopya da içinde bulunulan çağdaki korkularımızı, endişe ve kaygıları göstermekle beraber radikal değişikliğin bu koşulların değiştirilmesi ile geleceğini göstermektedir. 1970 yılında çekilen kült film "love story" bugün izlendiğinde aynı etkiyi vermemektedir. Nedenini aynı deneyimlerin, aynı kaygı ve korkuların olmadığını ve hikâyenin seyirciler tarafından aynı görülemeyeceği sonucuyla açıklamak mümkündür. Aşk ve rasyonalite üzerine sorgulamalar belli ki yönetmenlere distopik bir dünya tasavvuruna götürmüştür. Ernst Bloch'ün söylediği gibi "ütopya kavramı gereğinden fazla sınırlandırılmıştır, (yani ideal bir devletin romanlarıyla sınırlandırılmış ve romanlarının baskın soyutluğu, korunarak sosyalizmin bu ütopyalardan bilime doğru ilerlemesi tasarımı ile oyunbaz bir biçimdedir böylece ütopya ve onun ideal tasarımı yoldan çekilmiş ve kaldırılmış (1996:14). Dolayısıyla savaş sonrasında edebiyatta ütopya bir tür olarak ortaya çıkıp popülerleşirken sinematik kurgunun dünyasında distopyalar seyircinin ilgisini çekmektedir. Distopyalar ideal tasarımlar değildir konformist olamayan bireyin uyumlanmaktaki çelişkilerini, kaygılarını, uyumlanamamasını, yalnızlık ve yabancılaşmasını içermektedir.

Alderete'ye göre, çağcıl toplumumuzun yol ayrımı karamsarlık hakimdir, distopik bilim kurguların popüler olması ve bilim kurgu ve distopya ilişkisi hakkında birbirinden çok farklı fikirler olması distopya kavramının yanlış anlaşılmasını ve amacının dışında kullanılmasını getirmiştir (2018, sf. 5). Bu çalışma birbirinden çok farklı türde filmleri içeren distopyalara ilişkin iki örnek üzerinden kavramsal bir analiz yapmayı amaçlamaktadır.

Çalışmanın giriş bölümünde sorulan üç soruyu bu incelemeden yola çıkarak şu şekilde yanıtlamak mümkündür: 1) Karanlık ve korkunç bir toplumu seyrettirme deneyimine rağmen bu distopyalar çağcıl deneyimlerdeki ortaklıklar nedeniyle insanların kendi hayatlarından, içlerinden sordukları sorulara cevaplar, tespitler içerdikleri için sevilmiştir 2) İki film

birbirinden tamamen farklı olsa da bu iki distopik film de absürd öğelerinde gösterdikleri gibi şiddetli bir hiciv/ eleştiri içermektedir. Ortak noktaları koşulların değiştirilebileceğini, radikal değişiklikler gerekse bile koşulların değişebileceğini, değişmeyen değiştirilemeyen koşullarda yaşamının son derece otoriter ve tektipleştirici olduğunu göstermeleridir. 3) Distopyalar her ne kadar absürd öğeler de içerseler tıpkı ütopyalarla olan bağlarındaki gibi gerçekte olmayan bir toplumsal durumu da hikayeseler aslında gerçek/reel/ hakiki bir toplumsal sorundan köklenmektedirler dolayısıyla elbette ki sosyali sorgulama imkânı sağlayabilirler.

Çıkar Çatışması Beyanı:

Makale yazarı herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Kaynakça

Alderete, C. L. (2018). *Her: Between Utopia and Dystopia*. (https://addi.ehu.es/bitstream/handle/10810/30088/TFG_Castro.pdf?sequence=1&isAllowed=y adresinden erişilmiştir.

Benjamin, W. (2019). *On the Mimetic Faculty. İçinde: Reflections: Essays, Aphorisma, Autobiographical Writings*. Demetz, P. (editör), New York: Houghton Mifflin Harcourt Publishing.

Berkaş, E. (02 Şubat 2022). *On The Greek Weird Wave Cinema: Thinking about Movies of Lanthimos, Tsangari and Avranas*. https://www.academia.edu/70454218/On_The_Greek_Weird_Wave_Cinema_Thinking_about_Movies_of_Lanthimos_Tsangari_and_Avranas adresinden erişilmiştir.

Bloch, E. (1996). *The Principle of Hope*. Cambridge: The MIT press.

Chalkou, M. (2012). A New Cinema of 'Emancipation': Tendencies of Independence In Greek Cinema Of The 2000s. *Interactions: Studies in Communication & Culture* 3(2): 243-261.

Chocano, C. (4 Eylül 2006). Eleştirmen, [Gazete Yazısı]. *A Matter Of Perspective*. https://www.latimes.com/archives/la-xpm-2006-sep-04-et-idocracy4-story.html adresinden erişilmiştir.

Deleuze, G., & Guattari, F. (1983). *Anti-Oedipus*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Demerjian, L.M. (2016). *One Genre, Our Fears and Our Future. İçinde Distopia Age*. Cambridge Scholars Publishing.

Ebiri, B. (4 Kasım 2016). Eleştirmen, [Gazete Yazısı]. *The Genius of 'Idiocracy' Is That It Makes You Dumber, Too* https://www.villagevoice.com/2016/10/04/the-genius-of-idocracy-is-that-it-makes-you-dumber-too/ adresinden erişilmiştir.

Eisenstein, S. (1985) *Film Biçimi*. (çev. Nijat Özün). İstanbul: Payel yayınevi.

Escribano, L. G. (2019). *The Uncomfortable Greek Weird Wave*. https://www.academia.edu/38520611/The_uncomfortable_Greek_Weird_Wave adresinden erişilmiştir.

Foucault, M. (1990). *The Use of Pleasure. (Volume 2) The History of Sexuality*. New York: Vintage Books.

Hollywood Outbreak. (7 Eylül 2009). *Mike Judge Talks About The Strange Fate Of 'Idiocracy'*. [Video Dosyası]. https://www.youtube.com/watch?v=9IUC3_Lkn6E adresinden erişilmiştir.

Jameson, Fredrick (2005). *The Desire Called Utopia and other Science Fictions*. London: Verso.

Judge, M.,Yönetmen, 2006, *Idiocracy*.

Kellner, D. (2013). *Sinema Savaşları Bush-Cheney Döneminde Hollywood Sineması ve Siyaset*. (Çev. Gürol Koca). İstanbul: Metis Yayınları.

Klonowska, B. (2018). On Desire, Failure And Fear: Utopia And Dystopia İn Contemporary Cinema. *New Cinemas: Journal of Contemporary Film*, (pp:16. doi:10.1386/ncin.16.1.11_1

Kutlu, T. (2021). The Rule Of The Weird: Power Relations İn The Films Of Yorgos Lanthimos, *Studies in European Cinema*, DOI: 10.1080/17411548.2021.1921932

Lanthimos, Y., Yönetmen, 2015. *The Lobster*.

Laurie T.& Stark, H. (2021). The End of Intimate Politics In Yorgos Lanthimos' *The Lobster*, *New Review of Film and Television Studies*, 19:2, 200-216, DOI: 10.1080/17400309.2021.1881357

Lykidis, A. (2015). Crisis of Sovereignty In Recent Greek Cinema. *Journal of Greek Media & Culture*, 1(1), 9-27. https://doi.org/10.1386/JGMC.1.1.9_1

Rose, S. (2011). Attenberg, Dogtooth and the Weird Wave of Greek Cinema. <https://www.theguardian.com/film/2011/aug/27/attenberg-dogtooth-greece-cinema> adresinden erişilmiştir.

Salam, R. (29 Eylül 2006). Eleştirmen, [Gazete Yazısı]. *The Movie Hollywood Doesn't Want You To See: Idiocracy, The Feel-Bad Comedy of The Year*. <https://slate.com/culture/2006/09/reviewing-mike-judge-s-idiocracy.html> adresinden erişilmiştir.

Us Chronicle. (24 Mayıs 2013). *Amazing Interview with Satirist Mike Judge on Idiocracy*. [Video Dosyası] . <https://www.youtube.com/watch?v=khTqmN2Lths> adresinden erişilmiştir.